

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 120 L, Félévre 60 L,
Negyedévre 30 L.
Egyes szám ára 4 Leu.

Felelős szerkesztő és kiadó:
GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihaili Viteaz (Király-u.) 3.
Megjelenik két hetenként.
Hirdetések díja soronként 4 Leu.

Az oktatásügy reformja.

Románia egész nagyságára kiterjedőleg új alapokon, az étellel szorosabb kapcsolatba hozva kívánja kormánya rendezni a közoktatást.

Mint hogy ezen óriási fontosságú ügy az új alkotmánynak egyik alaptörvénye lesz: időszerű és nagyon kívánatos, hogy a tanügyi munkakörben dolgozó testületi tagok kifejezésre juttassák javaslataikat, óhajtaikat azon célból, hogy a törvényjavaslat szerkesztésével megbízottak, valamint az annak megvitatására hivatott szaktényezők ezeket, a maguk értéke szerint felhasználhassák.

A keret beállításánál döntő fontosságú: a) hogy ki és mely szervezet, azaz főtényező legyen az oktatásügy kötelezett eltartója; s kinek mily mértékben engedjen a törvény iskolafenntartási lehetőséget; b) ki és mely pénzforrásból tartsa el az intézményeket; c) milyen típusu iskolákat szerveztessen a készülő törvény, s azok minő élethivatásokra képesítsenek és hogy miképen kapcsolódjanak össze; d) minő előképesítéssel nyerjenek az ezen iskolákban oktatók alkalmazást?

Minket ezen nagy keretből legközelebb a népoktatás helyes megszervezése érdekel, s így elsősorban ezzel foglalkozunk tüzetesebben az alábbiakban.

1. A népoktatás magának a nép minden rangu és rendű, nemzetiségű és vallásfelekezeti egyedeinek legközvetlenebb, mondhatjuk elsőrendű életszükségletét szolgálja, így hát mindenkire kötelezőleg kiterjesztendő, minek alapján tulajdona is kell legyen. Ha a népoktatásnak maga a lakosság a birtokosa, annak eltartója is ő kell legyen. Nálunk eddig a nép-

iskola áldást hozó eredményeit, nem élhetést adó drága kincsnek, hanem a kötelező iskoláztatást minden áron kijátszandó nyügnek tekintették, amely alól való kiszabadulás türelmetlen várása volt a szülők legtöbbszörének összes akarása. Az ingyenesség révén pedig minden áldozattól való tartózkodást tartották elvül.

A mindennapi életben az emberek nem vallásfelekezetek, sem foglalkozások, avagy épen születési rangok szerint tagozódnak, hanem az oktatás mezején a nyelviség oszthatja őket: román, magyar, és szász, illetve német stb. csoportokra, s így a népoktatás birtokosa, kötelezett ellátója is csak a helységekben lakó népek összes együttes érdekeit kezében tartó község, mint autonom testület lehet.

Ebben a községi iskolában aztán a nyelviség alapján nyerjen mindenik érdekeltség megállapítandó minimális létszám után a maga számarányának megfelelő mennyiségű külön tagozatot (sectial) kellő számu tanítószeméllyel, igazgatással és vallás oktatókkal; megadva a lehetőséget, hogy amennyiben bármelyik autonom szervezet a kijelölt törvényes alapon, egyenlő teljesítményekkel és szabályzat mellett a helyi népoktatást részleteiben, vagy egészben fenntartani kívánja, azt vállalhassa; ha pedig a fennforgó és elháríthatatlan akadályok miatt sem a község, sem más az oktatás ügyét megfelelőképen ellátni nem tudná, vagy eminens állami érdekek azt úgy kívánják: ott maga az állam állítsa és tartsa fenn a népiskolát ugyanazon elvi alapon.

Az államok úgy a multban, mint a jelenben az ők tanterveiket léptették mindenik jellegű iskolában életbe, teret engedve egyéb, nem kifogásolható vonatkozásoknak is: úgy teheti ezt jelenben, illetve jövőben is. Az ellenőrzés és a tanügy feletti őrökés azonban az

állam kiküldöttjének hatásköre alá utalandó azon mértékben, amint azt az állam szükségességnek tartja.

Ezen keretek között mindenik érdekeltég építheti megengedhető kívánalmait; de egy községben csak egy jellegű iskola létesülhessen, habár különböző tagozatokkal is ellátva, mert a mai állapotok szerint a sokféle iskola nem előbbreviszi, hanem visszafejleszti a népoktatást.

2. Eltartója ezen községi népiskolának maga a község kell legyen, de nem direkt, hanem az állampénztárába fizetendő adózás révén; ahonnan az iskolai költségvetések alapján, az állam utalná ki a szükségességeket a tanítói fizetésekkel együtt.

Az állam évi költségvetése (budgetje) és a népoktatás összes szükséglete mutatja, hogy évenként hány százalékos iskolai adózást szedessen be mindenik községi adófizetőtől az iskolák anyagi ügyeinek (építések, fenntartások, fizetések) fedezésére, azonkívül, amit másnemű állami jövedelmekből erre képes fordítani.

Nem lehet a népoktatás nagy és fontos ügyét labilis jóakaratokra, tetszés vagy nem tetszésből fakadó indulatokra bízni; egyes érdekeltségeknek a maga egészében odaajándékozni, hogy azután az állandóan kegyelemkenyéren és koldussoron éljen; annak egy magasztos, mindenki hozzájárulásából fenntartott és az összes közérdekeket szolgáló, jól situált, akadályokkal nem küzködő, de az egész működési vonalon életetadó intézménynek kell lennie.

3. Egységes népoktatást óhajtunk 3 tagozatra osztva. Első tagozat a mindennapi 4 évfolyamu népiskola; második a 4 évfolyamu ismétlőiskola, vagy felsőnépiskola, akárhogy nevezzük; a harmadik tagozat a szintén kötelező és 4 évfolyamu ifjusági egyesület.

Az elemi tudást nyújtó népiskola növendékei tanuljanak naponként 8—12 óráig; az ismétlőiskola növendékei naponként d. u. 2—5 óráig és az ifjusági egyesület növendékei nem szerint felváltva hetenként 3—3 napon este 6—8 óráig. Természetesen mindenik vagy legalább is a két első tagozat külön-külön tanerők vezetése alatt nyerje oktatását. Egyik iskola előkészíti a másikat.

A felsőbb tagozatok tanítóinak feltétlenül

további és gazdasági szakirányu képesítésük is kell legyen, az ezen elhivatás körébe vágó általános tudáson és ismereteken kívül.

Hogy a részletek miképen nyerjenek kivítelt, ennek az illetékes szakemberek megtalálják a helyes megoldását. Vezérlő elvül állitassék fel, hogy a nagy kiterjedésű anyag-halmaz helyett, az étellel kapcsolatos gyakorlati tudások stabilizált, soha el nem feledhető módon váljanak sajátjává a három iskolafokozaton áthaladó nép gyermekének, aki a megtanítás által nyert ismeretek révén az élet minden nyilvánulásában helytálló, okos beosztással, számítással élni és dolgozni tudó tagjává lehessen a nép nagy tengerének.

A tovább tanulások építésére, amelyek nem kötelező jellegűek, a népiskolai 4-ik osztálybeli tudások szolgáljanak alapul és összekapcsolódás szervéül, de ne felülről lefelé, hanem alulról felfelé való kiépítéssel.

A népoktatásnak ezen alapon kívánt szervezése, a mai viszonylatokban élő embernek talán magasröptű, elérhetetlen javaslatnak tűnhetik fel, ám de az évtizedekre terjedő alaptörvény előkészítése alkalmával az elképzelhető legjobbat kell előtárjuk kívánságképen.

A jó népoktatás mérhetetlen kincs az állam polgárai életében, melynek nyújtására az állam ügyeit intézőknek minden akarásukkal törekedniök kell.

Figyelembe ajánljuk javaslatunkat, a népoktatási törvény előkészítése alkalmából.

Gyerkes Mihály.

Az iskolák reformja és a tanügy szerves összekapcsolása.*

Irt: G. G. Antonescu. — Fordította: Szabó János.

Jogunk van hinni, hogy az új iskolaszervezet már nem lesz egymáshoz csak kevésbé illeszkedő, különböző részekből mesterségesen összeállított műalkotmány,

* A közoktatásügy reformja, illetőleg Románia új alkotmányának alaptörvényekkel való rendezése, az ősz folyamán megnyitandó országgyűlés elsőrendű teendője lesz. Az oktatásügy alaptörvényének megkésztése végett, az illetékes miniszterium szintén tervet készít, tevékeny munkát végez. Az óvodától az egyetemig szóló iskolareform, minden tényezőségnek érdeklődését fel kell, hogy keltsen. Ezen cikket, mint egyik, e tárgyban írott javaslatot, közöljük, a Bukarestben megjelenő „Viitorul” című lap nyomán. A népoktatás helyes rendezése tárgyában a tanítóikarnak is javaslatokat, terveket készíteni, elsőrendű feladata. Erre vonatkozó további cikkeket később közölünk. Szerk.

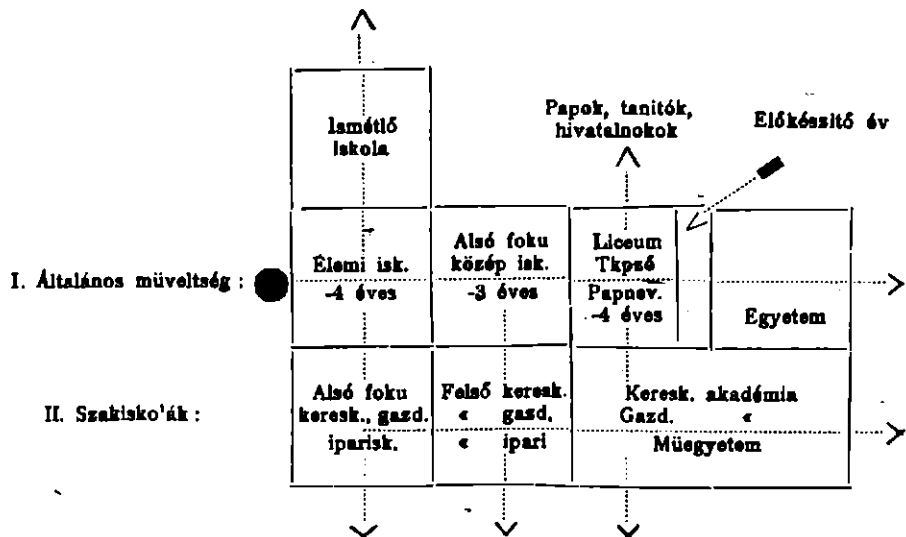
hanem egy egységes és élő szervezet, melyben egyfelől a kultúra szabadon és élénken kering minden irányban egyik csúcstól a másikig, másfelől az iskolai tevékenység különböző központjai — bármilyen sajátos különbségek léteznének köztük — egymással szoros összefüggésben állanak, hasonlóan az idegközpontokhoz, melyeknek működése szintén sokféle, de idegrendszerünkben mégis harmonikusan együttműködnek.

Miként az állati (testi) szervezetnek, hogy létezhessen, szükséges, hogy azon természeti és szociális viszonyokhoz alkalmazkodjék, melyben él, ép úgy az iskolai szervezetnek is szoros összefüggésben kell állania a szociális élettel.

Igy hát az új iskolai reform életképessége ezen két feltételtől függ: a tanügy szerves egységességétől és annak a gyakorlati élettel való szoros összekapcsolásától.

Hogyan valósíthatók meg ezen feltételek ?

A tanügy két fő ágazata, 2 főkerete közül az egyik, mely az általános műveltséget szolgálja és ehhez tartoznának: az elemi iskola (4 év), középiskola alsó tagozata (gimnázium 3 év), középiskola felső tagozata (liceum), tanítóképző, papnevelő (4 év) és az egyetem; a második, mely a szakképzést szolgálja, ehhez tartoznak az alsó foku földmives, kereskedelmi vagy ipari szakiskola, felsőfoku földmives, kereskedelmi vagy ipari szakiskola és a kereskedelmi vagy gazdasági akadémia és a politechnicum (műgyetem).

Elemi iskola 4 éves, innen vagy az életbe vivő ismétlődő iskolába, vagy az általános műveltséget szolgáló és tovább tanulást igénylő alsó foku középiskola 3 éves tanfolyamára, vagy a szakképzettséget adó 3 éves alsófoku kereskedelmi, gazdasági vagy iparos iskolába; a 3 évi ezen előképzettségek után: a felső keresk., felső gazdas. és felső ipari szakiskolába, amely 4 éves, mehet a növendék.

A 3 éves alsó foku középiskolából továbbá mehet az általános műveltséget adó 4 éves liceumba, tanítóképzőbe és papnevelőbe (papok, tanítók, hivatalnokok képzőiskolájába) is. Mindkét 7 éves előképzettség

Mindkettőnek közös kiinduló pontja az elemi iskola.

A kultúrának ezen két nagy ágazata között összekötő vonalaink vannak, melyeknek rendeltetése, hogy utat nyissanak a gyakorlati életbe. Így az elemi iskolából átléphetünk az alsóbb szakiskolába, melyet elvégezve gyakorlati pályát választhatunk vagy folytathatjuk tanulmányainkat a felsőbb foku szakiskolában. A középiskola alsó tagozatából az összekötő vonal kapcsán átléphetünk a felsőbb szakiskolába, melyek elvégzése utat nyit különböző gyakorlati pályákra, vagy az akadémiaira.

A liceumból hasonlóan nemcsak az egyetemre mehetünk, hanem az iskolai ágazatok között létező kapcsolat folytonosságába, az akadémiaira is, vagy kiléphetünk, mint hivatalnokok, a gyakorlati életbe is. A tanítóképző és papnevelő végzett növendékei, ha nem folytatják tanulmányaikat az egyetemen, azonnal a tanítói, illetve a papi pályára léphetnek.

Az el. isk. tehát azon végzett növendékei, kik tanulmányaikat egyik ágazatban sem folytatják, műveltségük kiegészítését az ismétlődő iskolában kell hogy megszerezzék.

A népoktatás teljes egységessége.

Ilyen módon valósítható meg a különböző rendű és fokozatu oktatás teljes egységessége és így nyílik alkalma a különböző koru és tehetségű tanulóknak kilépni az iskolából a gyakorlati életbe.

után: a kereskedelmi akadémiaira, gazdas. akadémiaira és műgyetemre. Az általános műveltséget adó 7 éves előképzettség után pedig az egyetemre, amelynek egy éves előkészítő évfolyama is lenne.

Ezen terv megvalósításában figyelniük kell a következőkre (szem előtt kell tartanunk a következőket):

A szakképzés.

1. Minden foku szakiskolák tantervébe be kell vennünk az általános műveltség elemeit, ami ma abból teljességgel hiányzik.

Csak így tesszük lehetővé egyfelől: az átmenetet

az általános műveltséget nyújtó iskolák egyes fokozataiból a szakiskolák megfelelő következő fokozatába, másfelől, hogy a liceum kikerülésével lehessen eljutni a szakiskolákra át az akadémiára.

Őszintén szólva, nem is engedhető meg, hogy egy akadémiát végzett egyén csak annyi általános műveltséggel bírjon, amennyit az elemi iskolában szerzett.

Ha a szakiskolák vonakodnának tantervükbe bevenni az általános ismereteket, az általános műveltség elemeit, le kellene mondanunk a különböző fokozatu szakiskolák között tervezett kapcsolatról s kizárólagosan azt lehetne megengednünk, hogy az általános műveltséget nyújtó iskolákból lehessen átlépni a szakiskolákba (elemiből: alsóbb gazdasági, ipari szakiskolába, gimnáziumból felsőbb szakiskolába). Hasonló megszorítása a szabad mozgásnak a kultúra terén azonban veszélyeztetné az egységességet, s így a szervezet életképességét.

Az általános műveltség.

2. Az általános műveltségnyújtás terén szorosabb kapcsolatot kell létesítenünk az elemi iskola és a gimnázium között, úgy tanterv, mint módszer szempontjából. A tanítóknak meg van a nevelés-módszertani tudásuk, míg a középiskolai tanárok jórészt különbözőek a módszer iránt, ami a gyermekek lelki világában fájdalmas változást idéz elő. Ezen szempontból revizálni kellene a bölcsészeti kar tantervét és szabályzatát, azon kötelesség értelmében, mely kötelessége van ezen karnak azon állammal szemben, mely azt fenntartja, hogy így a jövő képzői- és középiskolai tanárokat kiképezhesse (alakíthassa).

A főgimnáziumból (liceum) az egyetemre való átlépés.

3. Ugyancsak az általános műveltségi oldalon (részben) nagyobb, azaz különös figyelmet kell szentelnünk a liceumból az egyetemre való átlépésre. Ma valóságos űr (szakadék) van a tervszerűen dolgozó, jól fegyverezett és teljesen megvalósított tantervű középiskola és az egyetemi tanulmányok között, melyeknek szabadsága határtalan úgy az iskolai tevékenység, mint a tanterv megállapítása és keresztülvitele tekintetében. Ezért az első év hallgatói teljesen tájékozatlanok.

Egyedüli orvoslása ennek az előkészítő év lenne, mely a középiskola fegyverezett és tervszerű munkáját megtartva odatörekednék, hogy a tanulmányok tudományos színvonalát annyira emelje, hogy az egyetemi tanfolyamokét megközelítse.

4. Végül, a kiválóbb tanítóknak és tanítójelölteknek meg kellene nyitnunk az utat az egyetemi tanulmányokhoz, nemcsak, hogy ezáltal biztosítsuk a képzők tanári testületének és tanfelügyelőségeknek teljes létszámát, hanem, hogy megvalósítsuk az annyira óhajtott kapcsolatot, közeledést az elemi tanulmányok és egyetem között.

Az oktatásügynek ilyen egységesítő átszervezése, minthogy az a gyakorlati élettel szoros összefüggésben állana, amellet, hogy biztosítaná a reform életképes-

ségét, megkönnyítené Ujrománia tanügyének egységesítését.

Kétezer magyar tisztviselő — kétezer magyar tanító sorsa.

A magyarság hivatott szervének és minden befolyásos tényezőjének intervenciójával sem lehet hivatali helyzethez — kenyérhez juttatni kétezer volt magyar tisztviselőt. A Magyar Szövetség Alkalmi Bizottsága tudomására hozza az esküre jelentkezett de állásukba vissza nem alkalmazott tisztviselőknek, hogy mindenki igyekezzék elhelyezkedni, ahogyan tud, magánhivataloknál, vagy ahol megtalálhatja létfontosságát.

Magyarországon negyedmillió embert küldenek a bizonytalanságba, mert az állam, mint tisztviselőket nem tudja eltartani; adnak nekik földet, valamelyes nyugdíjat, de szakadjanak le az állam testéről, amelynek hűséges és helyüket minden viszonylatban megállott tisztviselői voltak.

Itt meg kétezer, az államnál elhelyezkedett s így sem a rokonainak, jó barátainak, sem a társadalomnak terhére nem levő, könnyőretertségére nem szoruló állami magyar nyelvű iskolai tanítót akarnak lehetlenné tenni azok, akik vállalkoztak a Magyar Szövetség alkotására és így a magyarság ügyeinek képviselésére. És ebben előljárnak a magyar püspökök és a közvetlen összeköttetésükben álló egyházi, és sokan világi tényezők a helyi vezetőkkel együtt.

Ilyen viszonylatok között, a helyett, hogy örülnének annak a magyar nyelvű kulturának, amelyet képvisel és épít a Romániához csatolt területen magyar vidékeken levő, magyar nyelvű iskolákban működő kétezer állami magyar tanító, s megnyugvással látnák legalább ezen testületnek sikerült elhelyezkedését és értékes munkálkodását: föltevésekre épített, de helyüket meg nem álló elvekre helyezkedve, ezt is munkájából kiközlenteni, állásában lehetlenné tenni és így földönfutó sorsra igyekeznek juttatni. Jó anyagi szituációkban lévén, most már egyedüli, elvakultan üzött törekvésük, hogy mindenik állami magyar tannyelvű iskolával szemben új felekezeti — contra — iskolát állítsanak és a magyar helységek népiskolai tanuló ifjúságát ezekbe tereljék, hogy milyen eszközökkel és szólamokkal, azt keserűségteljesen ismerik az ugyanazon helyeken működő állami magyar tanítók.

Tegyük fel, hogy győzelemhez jutnának az egész vonalon, úgy e elégedett örömmel szemlélnék ennek, a sok megpróbáltatáson átment kétezer magyar tanítónak, a fehti tisztviselőkéhez hasonló szomorú sorsra jutását. Ténykedésikből ezt kell következtessük.

Nem hibáztatjuk a vidéki papság jó nagy százalékát, mert vagy nincsenek ilyen állami iskolával bíró helységekben, vagy, ahol ott is működnek nem tudnak ellentállani a főhatóságaiak rettentő parancsainak, minden büntetésre kész elhatározásainak, így kénytelenek vagyunk mi, érdekelt tanítók szembeállani az

egyházi főhatóságokkal és szembeállni azokkal a vidéki exponenseikkel is, akik semmit nem kimélnék kitűzött ferde céljaik elérhetése végett, csak yakon törtétek előre. Két év alatt, állami tanítói állásainkba történt visszahelyezésünk óta, dolgoztunk nagy szorgalommal, eredményeket felmutató buzgósággal ugyanazon állami tanterv és utasítások alapján, amely szerint kellett tanítsanak a felekezeti iskolák is, számítva, hogy lassan megéri a közvélemény ugy a mi működési körünkkel, mint előbbi állami iskoláink folytatólagos fenntartásával szemben. Azonban csak befagyasztásnak, a rideg letörésnek pusztító ténykedéseit találjuk nap-nap után minden activ munkánkkal szemben.

Ártatlan meghuzódással, hallgatással védekeztünk mindezeidig a véghezvitt atrocitásokkal szemben; de látva a Magyar Szövetségnek a tisztviselők elhelyezését illető tehetetlenségét; a magyar egyházak óriási iskolafenntartási akarásának teljes realizálhatatlanságát, képtelenségét: kénytelenek vagyunk a magunk megélhetési érdekeit, és az általunk képviselt magyar kultúra fenntartását, ha kell ugyanazon elleneszközökkel is biztosítani.

Az élethez, az élet fenntartásának eszközeihez s ezekért, a megnyert hivatali helyzetünkért jogunk van, de sőt kötelességünk is minden reánk törő akarást, lehetlenné való törekvést, a maga egészében visszautasítani, a maga értékére leszállítani és kétségbevonhatatlan iskolai működésünknek utat nyitani, még abban az esetben is, ha szembetaláljuk magunkat a magyar egyházak fő, kevésbé fő vezetőivel és helyi exponenseivel, vagy magával a Magyar Szövetség összes tényezőivel is.

Látjuk, olvassuk nap-nap után, hogy minden, ami ma történik a magyar ügyek égisze alatt, jól szituált emberek külön érdekeinek szolgálása csupán; saját külön autokrata, feudális politikájuknak fenntartására, amelynek legbiztosabb talaját a népoktatás kisajátításában és ennek révén a népre való közvetlen reáhatásban akarják meggyökeresíteni, tekintet nélkül arra, hogy mit ártanak, mit pusztítanak ezzel az egész nép életében.

Omolnak össze a légvárak, szedi el a nép a kongruás papoktól a kongrua nélküli időben megsza-
vazott képét, vagy egyenlő értékre emeli fel, ahol meghagyja is a kántori és felekezeti tanítói fizetések-
nél való megállapításokkal, illetve a javadalmi jegyző-
könyveik értékelésével. Áldozathozatalokra kellene ta-
nítsuk, neveljük a népet kulturális céljaink javára, de
nincsen kivel, kikkel, mert a nép között élő és veze-
tésükre hivatott illetékes két fő tényező, a beparancsolt
elvek miatt, ha jó barátok, ha rokonok, ha testvérek
is, most egymással halálos ellenségek. Jól van-e ez így
méltóságos és mélyen tisztelt uraim! A felelősséget
sem a történelem, sem a nép körében előálló viszony-
latokért az itt élők és működők közül senki sem vál-
lalja most sem, de még kevésbé fogja vállalni jövő-
ben. Küldik azt fel, s küldeni fogják sorra oda, ahon-
nan kiindult. A kiéhezett, agyongyötört, letűpt és talp
alá tett tanítói karnak, veszendőbe indult ügyeiknek

mégegyszer való felkarolására ne számítsanak, mert,
amint lélekzethez és szóhoz juthatnak, tartózkodás
nélkül fel fogják egyen-egyen tární sok szenvedésük
összes indító okait, ténykedésük révén eszközül felhasz-
náltságuk minden momentumait.

Legyenek meggyőződve, el fog jönni az idő, ami-
kor a békességes együttműködés helyett ma külön
vizeken evezők, sóhajtvá fogják mondani: »Uram Isten,
hová tutottunk!«

Mert a népnek ma nem a hitvallás az első rendű
éleletszükséglete, hanem a kenyér; nem a hitvallásos
iskolákért rajong, csak a nagymérvű reáhatások sulya
alatt uszik azzal, hanem a jó népiskola és az összes
életalakulásában segítséget adó tudásért vágyakozik,
csak hogy ezt megmondani ma, időszerűtlen és nagyon
népszerűtlen dolog.

Mi azonban megmondottuk tartózkodás nélkül,
abban a bizakodó és építő szándéku reményben, hátha
szeptemberre a helyes uton mindnyájan együtt szol-
gálhatnók magyar nyelvű népoktatásunkat kulturánk
javára; mindnyájunk helyzetének biztosítására és elő-
menetelésére.

Nem támadunk, de ellentállunk minden elsorvasz-
tásunkra irányuló törekvésnek.

HIREK.

Szerkesztőnk címe és lapunk megjelenése.

A hat hetes tanfolyamra lapunk szerkesztője
szintén behivatott Craiovába. Bár így, a ha-
zulról való távollét miatt, a lap szerkesztése
egy kis nehézséggel jár, mindazonáltal igye-
kezni fogunk minden akadályt leküzdeni. Ha
mégis, ezen idő alatt, késedelem vagy vala-
melyes kisebb jelentőségű kifogás állana elő,
szives elnézést kérünk. Visszatérésünk után
mindent pótolni fogunk. A lap tartalmára vo-
natkozó szellemi részt aug. 10-ig ezen címre
kérjük: „Redactor Tanítók Lapja Craiova scoala
normala“; a kiadóhivatali ügyek és előfizetési
pénzek pedig továbbra is a rendes címre Odor-
heiu — Székelyudvarhely küldendők. Szerkesztő.

Hálásan köszönöm. Kérem kartársaimat, né-
méltatlankodjék senki, hogy lapunk anyagi sorsával,
dolgaival itt a lap hasábjain foglalkozom, de annyi
megszívvelésre való dolog fordul elő, hogy irányítás,
vagy panaszolásképen csak itt mondhatom el. Lapunk
mult számában nem kis keserűséggel mondtam, hogy
a T. L. a rettentő hátrálékok miatt lehetetlen helyzetbe
jut. Erről külön levélben is értesítettem az érdekelte-
ket. Bántani természetesen senki érzékenységét nem
volt szándékomban s nem is tettem, igen sokan azon-
ban a fizetés iránti felszólításra, a hiányosan kézhez vett
példányszámok árának beküldésével felelnek; mások

meg írják, hogy egyetlen példányt sem kaptak a kiküldött eddigi 12 számból; egyesek meg beszüntetni kéri a lapot, mert a »kevés tanítói fizetésből« nem tudnak juttatni a T. L.-ra is; némelyek meg minden indokolás nélkül beszüntették a lap további küldését. Egészen másképpen gondolkodik egy kis töredék, ez siet a lap anyagi éltetésére és minden felhívás nélkül, buzditó sorok kíséretében küldi a második félévi előfizetését; máshol meg valamelyes kulturális ünnepélyt rendeznek és a maradék jövedelemből egész évre előfizetnek az iskola részéről is a Tanítók Lapjára. Midőn hála-lásan köszönöm ezen utóbbiaknak eléggé meg nem becsülhető lelkesedését, teljes igyekezetű anyagi támogatását, kérem a kifogásokat emelő Kartársaimat: buzduljanak fel, érezzenek egy kis melegséget közös ügyeink szolgálása iránt; lássák át és be, hogyha magunk nem vesszük saját érdekeinket és nem mozgatjuk tanítói közéletünk száz és ezer ügyét-baját, rajtunk kívül másra nem számíthatunk. Ha a tanítóikar egy része erős akarattal áll a kézenfekvő javaink és előnyeink kiküzdése végett sorompóba, miért kell rideg számitással, nemtörődő közönyösséggel, vagy épen semmi hangot nem hallató, ügyet som vetéssel résztvenni ügyeinknek talpraállításában. Lássák be, hogy mai helyzetünk úgy a felekezeteknél, mint az államnál egyaránt, meg nem érdemelt, sok keserűséggel teljes; a rendezni, a megbeszélni valók számtalan körülménye áll előttünk; jövőnk és az általunk szolgált népoktatás jövője érdekében igen sok kívánni és mondani valónk lenne: amelyeknek egyetlen szószólója a Tanítók Lapja; s ennek kifejlesztésére, aggodalom és küzködés nélküli éltetésére *mindenkinek* sorakozni és teljes buzgósággal, a példaadások szerint előljárni, önmaga és tanítói közös ügyeink iránti kedves kötelessége. Ha valakinek lapszáma a szokott rendes időre nem érkezik be, reklamálja meg; akinek az előfizetése lejárt, küldje el *pontosan előre*: törődjék mindenki a tanítóikarból a T. L. anyagi és szellemi istápolásával, mert nekünk érdem és haszon, ha egy virágzó organumot tudunk fenntartani s viszont mérhetetlen hátrány és kiskorúságunk ismertetője, ha a meglevő is kénytelen lenne elhallgatni, nemtörődömségünk, elalétságnak miatt. Megmozdulást, érdeklődést kérünk az egész vonalon! *Szerkesztő.*

Kultur tanácskozás. A kultur miniszter Románia területén működő tanfelügyelőket június hó 30-ára Bukarestbe szaktanácskozásra hívta egybe. A tanácskozás tárgyai: A tanítóképzés az ismétlődő iskolai oktatás szempontjából. Az ellenőrző személyzet és annak képzése. A tanító iskolai működésének biztosítása és a mellékfoglalkozásoktól való visszatartás. A tanító általános ismereteinek tökéletesítése, továbbá gazdasági és ipari szakképzése. Az iskolai épületek jó karban tartása; tanszerek beszerzése és az iskolaszékek szervezése. A községek, vármegyék és az állam hozzájárulása az iskolai épületek emeléséhez és fenntartásához. Az iskola körüli tevékenység; az iskolai könyvtárak; iskolai telepek; nyári menedékházak stb. létesítése. Kulturális tevékenység: a felnőttek iskolája; népkönyvtárak; testképző egyesületek; kinematográf; ismeret-

terjesztő felolvasások; dalkörök stb. szervezése. Iskolai egészségügy. Kézimunka; gyenge elméjűek; elhagyott és erkölcsileg züllött gyermekek iskolája. — Ezen tanácskozást, valószínűleg a későbbi napokban, követni fogja az oktatásügy reorganizációjának szaktanácskozása is.

Tanító sorsa. Szász István bukaresti lévita-kántor-tanító, a míg legválságosabb idők voltak, az ottani magyar kolóniát összetartotta, egyházi és tanügyi lelkiszukségeit egy magára ellátta, amint értesülünk, dicséretes eredményekkel, minden hatóságának és a szülőknek, a református egyház tagjainak közmegelegedésére. Munkás ember, kitűnő tanító és levita volt, míg a brassói ref. papot, Tőkés Ernőt ki nem nevezték bukaresti papnak, esperesnek. Lakás és egyéb földi javak kellettek az esperes urnak, de kitől vegyék el, kitől mástól, mint a lévita-tanítótól. Elvette a hivatalos forum, de nem egyeztek bele a hívek; keresni kellett hát okot, hogy lehetetlenné tegyék Szász tanítót. Meg is kapták. Nagy Károly ref. püspök feljelentette Banu vallásügyi miniszternél, hogy a (felekezeti tanítói fizetésből a fővárosban élni nem tudó) ref. levita-tanító felesége, a bukaresti magyar konzulátusnál, mint irodatiszt, magyar állampolgári esküt tett, s ő ezt — felelőssége tudatában — nem intézheti el másképpen, csak úgy, ha a vallásügyi miniszternek feljelenti, természetesen tudva, hogy a minisztert ezzel mintegy kényszer helyzet elé állítja, hogy ő is Szász Istvánt csapja el és fossza meg az állami segítségtől, mert a püspök már elmozdította a férjet felesége ballépése (?) miatt levita-kántor-tanítói állásától.

Tanítók, Kartársaim! Most álljunk ennek az igaz-
véri kifogástalan munkás és korrekt tanítóársunknak
védelmére, állásának és helyzetének megmentésére.
Ha szervezett testületben eggyek volnánk, ez a lehet-
etlen okoskodás nem jutna ily tragikus végered-
ményre, de így nyomorult féreg gyanánt taposhat el
mindenik tanítót a felekezeti hatalom most, s más kö-
rülmények között mást, vagy bármilyen kisebb, vagy
nagyobb helyi hatóság is. Nem örülünk, nagyon fáj,
hogy ilyen eseteket kell látnunk, de gyöngeségünk,
teljes szervezetlenségünk következménye, hogy a ta-
nítótestület egyetlen esetben sem tud feljajdulni, szer-
vezete révén, a lehetetlenné tételi esetekben, kislelkű
fősvénysége, önmaga dolgaival való nemtörődése miatt.
Lám a ref. papok Székelyudvarhelyen június 29-ikén
tartott II. kongresszusa kimondotta, hogy a csatolt
területeken működő összes papokat a ref. lelkészegye-
sület tagjainak tekinti, azokra az összes kötelezettsé-
geket kirója és felhajtja, aki pedig e miatt az egyesü-
letből kilép, azokat a tagok sorából kizárja. Ez a ha-
tározat egyhangú és élénk tapsokkal kísért erőt je-
lentő elhatározás. Próbálja meg most abból valaki ki-
lépni. Hol és hogy állunk ehhez képest mi tanítók?
Még a szervezkedést propagáló lapot sem tudjuk fen-
tartani, csak kritizálni, mivel — amint mondják —
nem tett és tesz semmit a tanítótságért, mert ha ma
előfizetünk 30 leuval, holnap nem hoz már ennek ré-
vön a posta 3000 leu fizetéstjavítást, vagy más, azon-

nal kézzelfogható nagy eredményt. Ébredjetez, szer-
vezkedjetez tanítók, mert ma Szász Istvánt, holnap
mást tipor el, helyét meg nem álló okoskodással a
kisebb nagyobb hatalmi erő, s ez a hatalmas, de sehol
nem levő testület gyöngö, félénk nyulképen kell el-
szervezjen mindent egyetlen vétó nélkül.

Beszáruktak az iskolák kapu. A szorgalom,
a fáradtságos munka gyümölcsei leszedve, az 1921—22 ik
tanév tudásbeli eredményei bemutatva, elintézett ügy-
képen osztattak szét az érdekelt növendékek között.
Egy évvel előbbre haladott mindenki s reménységgel
tekint a beláthatatlan jövő elébe. Egykor az volt min-
den szülő vágya, boldogságot hozó kívánsága, ha a
fiából „*ur*” hivatalbeli lehetne, legyen az bármilyen kis
hivatal, de itt és ilyen állásban látta biztosítottnak meg-
élhetését, tekintélyes jövőjét. A földmivelés a paraszt
foglalkozása; az ipar a szellemi téren nem érvényes-
sülhetők menedéke; a kereskedelem a zsidók handlé
mestersége, akik mind nem voltak számottevő embe-
rek, csak arra való alanyok, hogy a hivatalnok felet-
tük uralkodjék s meg tudja önmagát különböztetni ő
tőlük. A tudás pénzbeli értéke azonban lecsuszott a
tisztviselői pályán alig elérhető magaslatáról s össze-
kapcsolódott a gyakorlati pályákkal. E megmáshíthat-
lan való tény a nép tanítójának nemcsak érezni, de
környezetében ismertetnie is kell, hogy az esetleg még
most is vágyakozók ne szaladjanak többé pennás ura-
sági pályák eléréséért, de törtessenek oda, ahol szor-
galmukat, Isten adta tehetségüket, mint gyakorlati és
nem elméleti munkások tudják a maguk és a köz ja-
vára értékesíteni, anyagi előnyökre is felváltani. A nép
otthon maradó fiai pedig tanuljanak intenzív, u. n. bel-
terjes gazdálkodást, ezzel összekapcsolódott többterme-
lést. A jövő népiskolája ebben az irányban kell, hogy
kialakuljon, ezt mondja az élet maga. Az elvégzett
munka gyönyörűségeinek élvezhetését; jövőre szóló új
erő és lelkesedés gyűjthetését; a szünet alatt kelle-
mes pihenést kívánunk Kartársainknak.

Vita az el. iskolák felett. A sajtóban ezideig
jóformán csak egyféle irányzatban mertek írni a nép-
oktatással törödni akarók. A magyar nyelvű oktatás
érdekében a hitvallásos iskolák szervezése és fenntar-
tása mindent magával ragadó árként hullámozott s az
állami magyar nyelvű iskolák és tanítók, kikapcsolva,
mintegy félreállítottak ezen ügytől. A »Vasárnap« c.
képes néplap pünkösztől számában azonban előtérbe
hozta a magyar nyelvű iskolák mikénti elrendezésének
kérdését. Azóta e felhívására két érdemleges cikk je-
lent meg, egyiket pap írja s beismeri, hogy azoknak
lett igazuk, akik mint volt magyar állami tanítók a
román állami magyar nyelvű áll. iskoláknál is állásai-
kat betöltik s így a helységek népoktatását biztosítják;
a másik cikket egy állami ig. tanító írja s rámutat,
hogy mindenik népiskola jó, ha a népoktatást minden
kiválatomnak megfelelően el tudja látni, de ha az csak
elvileg erőszakolt és egyébképen tehetetlen intézmény,
adja át helyét az állam által fenntartott magyar nyelvű
elemi népiskolának, mert különben csak kacagtatja
magát fenntartási lehetetlenségével. Várjuk a további

hozzászólásokat s örömmel állapítjuk meg, hogy a
Tanítók Lapján kívül más lapok is érdemlegesen és
bátor helytállással adnak helyet az elfogulatlan iskola
fenntartási vitának s elveket, olyan álláspontokat han-
goztatnak, amelyeknek a nyomán népkultúra és nem
tisztán hitvallásos iskola teremhet.

Tanfolyam Julius hó 1-től aug. 10-ig terjedő
hat heti időre a kultur miniszter a csatolt területeken
iskolajellegre való tekintet nélkül magyar nyelvű isko-
láknál működő tanítók számára román nyelv és iroda-
lom, földrajz, történelem és alkotmánytan tárgyköréből
tanfolyamot rendezett és utasította a tanfelügyelőket,
hogy Udvarhelymegyéből 70 tanítót Craiova, Cslkvm.
50 Jasi, Háromszékvm. 50 Jasi, Biharm. 50 Bárlad,
Szilágym. 50 Galac, Marostordam. 70 Cămpulung,
Kolozm. 30 Craiova, Temes—Torontálm 30 Cămpu-
lung, Szatmárm. 50 Ploiest, Szolnokdobokam. 25 Bu-
karest és Tordaaranyosmegyéből 25 tanítót Bukarest
tanítóképzőiben rendezendő tanfolyamokra jelöljenek ki
és utasítsák az azokon való megjelenésre. A behivot-
tak a tanfolyamra vigyenek ágyneműt és toilett-cikke-
ket. Utazás és a tanfolyamon való ellátás államkölt-
ségen történik.

A láthatatlan alak. „*Azt Mondják*”-nak hiv-
ják ezt az urat, aki mindenkit, aki egyszer közéleti
ügyekben dolgozik, befekteti, sőt mentől tovább megy,
annál jobban lerántja. Azokat veszi különösen célpontul,
akik nem ellenzékieskednek, hanem dolgoznak az itt él-
hetés lehetőségeinek kialakításáért s kontaktusban, jám-
bor polgárok módjára igyekeznek élni a hatóságokkal:
ezek már okvetlenül megfizetett, elpártolt alakok. Töb-
bed magukkal együtt erősítenek, bizonyítanak minden
fellevésükkel s ha véletlenül egyszer hurokra kerülne-
nek tényekkel való bizonyítás végett, remegve, sirán-
kozva kérnék a bocsánatot. Hőemberek ezek egysze-
rűen, akik a rideg téli éjszakákon — a láthatatlanság-
ban — vitézkednek s amint tűző napfényt látnak min-
den energiájukkal összeomlanak. Azért nem érdemes:
azt mondják-ékra bármit is adni, az ők szájukból szár-
mazó beállításokra csak egy percig is hitelt vesztegetni.
Nyugodjanak csendesén képzelt babéraikon!

Hősök emléke. Székelyszáldobos községben
Benkő József odaváló lakos, a világháboru ideje alatt
hősi halált halt katonák emlékének megörökítésére igen
szép kőoszlopot emeltetett és neveiket belevéslette. Meg-
ható, kegyeletes ünnep keretében avatták fel pünkösztől
másodnapján, amelyen szivhez szóló emlékbeszédet
Jancsó István áll. tanító mondott. A szép cselekedet
önmagában hordja méltó dicséretét.

Az új magyar kormány névsora: Bethlen
István miniszterelnök, Rakovszky Iván belügyminiszter,
Kállay Tibor pénzügyminiszter, Nagyatádi Szabó István
földmivelésügyi miniszter, Valkó Lajos kereskedelem-
ügyi miniszter, Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, Da-
ruváry Géza igazságügyminiszter, Vass József népjóléti
miniszter, Belitska Sándor honvédelmi miniszter és
Kánya Kálmán külügyminiszter.

Gyenge elméjűek iskolája. Az állam a
gyenge elméjű 6—12 éves tanköteles korban levő

gyermekoktatása céljából Borosjenő (Borosjenő) aradmegyei helységben gyengelméjük iskoláját létesített. A kartársak figyelmét ezen humánus intézményre azzal hívjuk fel, hogy, amennyiben ideutalandó növendék lenne helységükben, az intézet igazgatójának 335—1922. sz. felhívására való hivatkozással, bővebb tájékoztatás végett forduljanak ő hozzá.

Kézimunka és rajskiállítás rendezett az udvarhelyi áll. el. iskola növendékeinek mult tanévi munkáiból, a volt reáliskola, most el. iskola egyik tantermében, amelynek megtekintésére felhívjuk ideérkező kartársaink figyelmét.

Tanfolygyleői hivatal felkért annak közlésére, hogy az udvarhelymegyei tanítók közül azok, akik a személylapok kiállításához megkivántató és beküldeni rendelt eredeti okmányait még nem adták be: azonnal nyujtsák be a hivatalhoz, különben a fizetési nyugtáikat nem írja alá a hiv. főnök.

Postai levelezés drágább. Julius hó 1-től a közönséges levél portódija 20 gr.-ig 1 L. és a rendes 10 b. segélybélyeg, a levelező-lapok díja marad 50 b. és 10 b., a nyomtatványok díja pedig 50 gr.-ig 25 bani. Az irodalmi művek portódija ellenben minden megkezdett 50 gr. után 2 kgr.-ig csak 5 bani. Könyvcsomagok után az eddigi díjak felét kell fizetni. A postai büntetések elkerülése végett kérjük ezek figyelembevételét.

Román nyelvtan. Dr. Gh. Ioanovici »Rendszeres Román Nyelvtan« című, most megjelent könyve a román irodalmi nyelv elsajátításának kiváló segédeszköze, a tanfolyamok részére 16.000—1922. sz. a. engedélyezett tankönyve. Ára 20 leu és a tanfolygyleői hivatalokban szerezhető meg. Kartársainknak figyelmébe ajánljuk ezen magyar nyelven írott hasznos munkát.

Felkészítési tanítók oklevél nostrifikáló vizsgálója ez évi szeptember hó folyamán tartatlik, bővebb utmutatást lapunk jövő számában adunk.

x **A Minerva** könyvkiadó vállalat -kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: Fejes—Felméry: Uj ABC, Péter—Tóth—Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész, Szilágyi: Kolozs megye földrajza, Szilágyi: Földrajz a III. és IV. osztály részére. Előkészületen: Olvasó az V—VI. osztály részére, Számoló könyv a második-, harmadik- és negyedik osztály részére. Kapható a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Kolozsvárt és minden könyvkereskedésben.

Sz. 214—922.

Fölvételi pályázat.

A cristurul-săcuiesc-i (székelykeresztúri) magyar tannyelvű, 6 évfolyamú áll. tanítóképző-intézet az 1922—23. iskolaévre fölvételi pályázatot hirdet. Csak jó zenei hallású, testileg ép, egészséges fiu-tanulókat veszünk föl.

Mind a hat osztályba veszünk föl tanulókat. Az I. osztályba oly 12—14 éves tanulókat, akik az elemi népiskola hat osztályát elvégezték. A felsőbb osztályokba beléphetnek közép- (polgári) iskolát végzetek, nevezetesen: aki egy középiskolai osztályt végzett, a II. o.-ba, aki 2, 3 osztályt végzett, a III., IV. o.-ba, aki 4 osztályt végzett, szintén a IV. o.-ba, a régi rendszerű tanítóképzői III. o.-t végzeteket a VI. évfolyamba.

Az utóbbiak az alkotmánytanból, hangtanból, fénytantból delezességből és villamosságtanból iskolaév elején különbözeti vizsgálatot tartoznak tenni.

A fölvételi folyamodványt f. é. aug. 25-éig a Közokt. Miniszterium clujji Vezérigazgatóságához címezve, az intézet igazgatóságához kell beküldeni. A folyamodvány mellékletei: 1. születési anyakönyvi kivonat, 2. a végzett iskolai tanulmányokról szóló bizonyítvány, 3. újraoltási bizonyítvány. *Orvosi bizonyítvány nem szükséges.* A folyamodók világosan tüntessék föl postai címüket. *A folyamodványt, mely mellékleteivel együtt bélyegmentes, az atya (gyám) is aláírja.*

Aki az intézet internátusában kíván teljes ellátásban részesülni, folyamodványában fejezze ki, határozottan, hogy teljesen fizetése, féldíjas vagy teljesen ingyenes helyre való fölvételét kéri-e. Aki féldíjas vagy teljesen ingyenes helyre való fölvételét kéri, a fölsorolt okmányokon kívül köteles még csatolni: 1. Nyilatkozatot, melyben arra kötelezi magát, hogy abban az esetben, ha tanítói oklevelet elnyeri, annyi esztendeig szolgál nyilvános elemi népiskolánál mint tanító, ahány évig élvezzi az állami segélyt. A nyilatkozatot az atya (gyám) is aláírja s a közsségi előljáróság láttamozza: a) a szülők foglalkozását, polgári állását, b) a szülők vagyoni viszonyait (lei értékben), c) a szülők évi jövedelmét (lei értékben), d) a szülők évi közsségi, megyei állami adóját, e) az eltartott családtagok számát. Ezt a bizonyítványt az adószedő is aláírja.

A bennlakásért folyamodók szeptember 1—4. napjain fölvételi vizsgálatot tartoznak tenni a magyar nyelv, mennyiségtan, történelem és földrajz azon anyagából, melyet legutolsó évben tanultak. E vizsgálat díja 10 lei.

A teljes fizetésesek egész évre előlegesen 2000 lei, a féldíjasok egész évre előlegesen 1000 lei tartásdíjat fizetnek. Akik e díjat részletekben kívánják fizetni, erre folyamodványukban engedélyt kérhetnek.

A teljes ingyenes, féldíjas és teljes fizetésees növendékek beiratkozáskor *egyszerre* a következő terményeket tartoznak beszoolgáltatni: 100 kg búzát, 50 kg burgonyát, 5 kg zsirt, 10 kg babot, 3 kg szappant, 50 tojást. A tojás beszoállítása karácsonyig elhalasztható.

A bennlakó növendékek hozzák magukkal a következő fölszerelést: 4 inget, 4 gatyát, 6 zsebkendőt, 4 p. harisnyát, 6 p. kapcát, szalmazsákokot, paplant (dunyhát), párnát, 3 ágylepedőt, 3 párnahuzatot, paplan- (dunya-) huzatot, 1 ágytakarót, (lehet házi szőttes is), fésűt, ruha- és fogkefét, 3 szalvétát, 2 tányért, kését, villát, kanalat, 3 törülközőt, kellő felső ruhát (lehetőleg székely harisnyát), hegedűt. A fehérneműbe be kell himezni a növendékek nevét. Akik kocsin jönnek, töltött szalmazsákokot hoznak.

Beiratásakor összesen 45 lei beiratási díjat kell fizetni, tankönyvekre 120 leit, biztosítékul 50 leit (kár-tétel esetére) kell letenni. A tankönyvátalányt későbbben szükség szerint ki kell egészíteni.

Az elmúlt iskolaévi rendes tanulók szeptember 7-én tartoznak megjelenni. Azok a tavalyi rendes tanulók, akik akkor nem voltak teljesen ingyenesek, avagy az évvégi osztályozás szerint elvesztették ingyenességüket, részt vehetnek a szeptember 1—4. napjain tartandó fölvételi vizsgálatokon. A javítóvizsgálatra vagy osztály-ismétlésre utasítottak csak teljes fizetésesek lehetnek.

A javító osztályvizsgálatokat szeptember 6-án tartjuk meg.

Aki a meghatározott határidőket be nem tartja s a kiszabott díjakat, terményeket be nem szolgáltatja, fölvételre nem számíthat.

Karolinny Mihály,
igazgató.